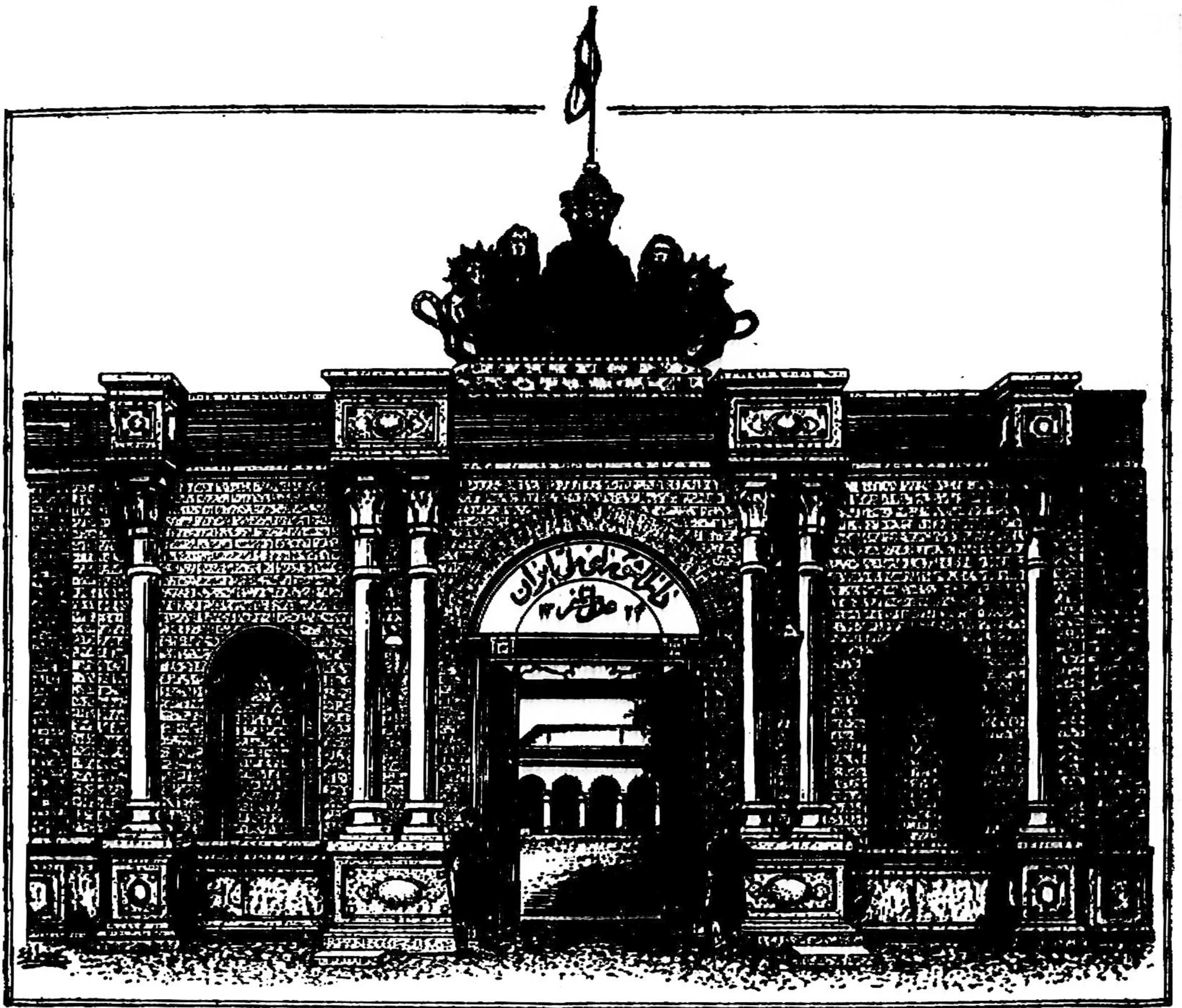

دوره ششم تقنینیه

<p>جلسه ۲۶۶</p>	<h1>مذاکرات مجلس</h1>	<p>شماره ۲۳۱</p>
<p>تاریخ تأسیس آذر ۱۳۰۵ جلسه يك شنبه ۳۱ تیر ماه ۱۳۰۷ مطابق ۴ صفر ۱۳۴۷</p>	<p>مندرجات فقط شامل مذاکرات مشروح جلسات مجلس شورای ملی خواهد بود پس از ختم هر جلسه کلبه مذاکرات در يك شماره منتشر میشود. مطبعة مجلس</p>	<p>قیمه اشتراك داخله ایران سالبانه ده تومان خارجه « دوازده تومان قیمه تک شماره يك فران</p>

فهرست مندرجات

ردیف	عنوان	از صفحه	الی صفحه
۱	تمدید مرخصی آقای اسکندری	۴۸۵۱	
۲	تصویب امتیاز انحصاری خط آهن بین محمره و عبادان	۴۸۵۲	۴۸۵۷
۳	مذاکرات در کلیات قانون اصلاح ممیزی	۴۸۵۷	۴۸۶۳
	قانون اعطاء امتیاز انحصاری خط آهن بین محمره و عبادان	۴۸۶۴	

مذاکرات مجلس

دوره ششم تقنینیه

صورت مشروح مجلس يك شنبه ۳۱ تير ماه ۱۳۰۷ مطابق ۴ صفر ۱۳۴۷

جلسه ۲۶۶

غائبین با اجازه جلسه قبل
 آقایان : اعتبار - حاج میرزا حبیب الله امین - دکتر طاهری
 میرزا علیخان خطیبی - سید ابراهیم ضیاء - میرزا حسین
 خان دادگر - میر ممتاز - میرزا یدالله خان دهستانی -

(مجلس دو ساعت و نیم قبل از ظهر بریاست
 آقای پیرنیا تشکیل گردید)
 (و صورت مجلس بوم پنجشنبه ۲۸ تیرماه را آقای
 دولنشاهی قرائت نمودند)

محمد نقی خان اسعد - اسکندر خان مقدم - آقا میرزا هاشم آشتیانی - خواجوی - ثقة الاسلامی - لبقوانی - کازرونی (غائبین بی اجازه جلسه قبل)

آقایان: محمد ولی خان اسدی - موقر - ذوالقدر - علیخان اعظمی - آقا علی زارع - میرزا محمد تقی طباطبائی قوام شیرازی - مهدوی - امیر تیمور کلای - محمد هاشم میرزا افسر - آقا زاده سبزواری - غلامحسین میرزا مسعود حاج حسن آقا ملک - اسکندری - محمد ولی میرزا - فرشی میرزا حسن خان وثوق - حاج غلامحسین ملک - ابراهیمی دیر آمدگان با اجازه جلسه قبل

آقایان: ملک مدنی - دشتی - نجومی - میرزا عبدالله خان وثوق - حاج شیخ بیات - ملک آرائی - افخمی - آیه الله زاده اصفهانی

دیر آمدگان بی اجازه جلسه قبل

آقایان: نوبخت - حسنعلی خان فرمند - عدل رئیس - آقای امامی

امامی - عرض کنم آقای فرشی را جزو غائبین بی اجازه نوشته اند در صورتیکه ایشان استجازه کرده بودند لهذا استدعا میکنم اصلاح شود رئیس - آقای زوار

زوار - خبر مرتضی آقای فرشی از کمیسیون عرایض تقدیم شد تصویب هم شده است

رئیس - اصلاح میشود. آقای آقا سید یعقوب آقا سید یعقوب - آن سه ماده را که آقای وزیر عدلیه استرداد کردند به اعتبار این بود که در قانون مجازات عمومی هست و مطلقاً استرداد نکرد بنده این جا خواستم تذکر بدم که مطلق نبود

رئیس - علتش را بیان نکرده است. صورت مجلس دیگر ایزادی ندارد؟

جمعی از نمایندگان - خیر

رئیس - تصویب شد.

(خبر از کمیسیون عرایض و مرخصی راجع بمرخصی

آقای اسکندری بشرح ذیل خوانده شد)

نماینده محترم آقای امیر نصرت اسکندری بواسطه گرفتاری از انقضای مرخصی خود تقاضای بیست روز تمدید نموده اند کمیسیون با نظریه ایشان موافق اینک خبر آن را تقدیم می نماید.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده برای استحضار نماینده های محترم عرض میکنم که بودجه ۱۳۰۷ که از مجلس گذشت يك ماده پیشنهاد شد که صرفه جوئی این بودجه مصارف کارخانه کاغذ سازی خواهد شد متخصص هم ما جلب کردیم باین خیال که يك کارخانه کاغذ سازی با این صرفه جوئی ها تاسیس خواهد شد. آقا يك نفر نماینده هستند سه ماه مرخصی داشته اند رفته اند حالا تمام شده باز دو مرتبه بیست روز دیگر اجازه خواسته اند. آقا سه ماه مرخصی گرفتید حالا نتوانسته بد بیائید بیست روز دیگرش را بگذارید باشد بلکه لااقل ما بتوانیم همین جزئیات يك کارخانه کاغذ سازی برای مملکت درست کنیم که يك نفعی برای مملکت داشته باشد از این جهت بنده مخالفم.

رئیس - آقای امامی

امامی - عرض کنم چون اعتراض آقای آقا سید یعقوب خصوصی نبود از این جهت بنده اعتراض ایشان را جواب نمیدم ولی وقتی كه يك نماینده می رود در مجلس و يك گرفتاریهای فوق العاده پیدا میکنند نمیتوانند در موقع حاضر شود و بیست روز اجازه میخواهد تصور میکنم چندان اشکالی نداشته باشد که محتاج باشد آقای آقا سید یعقوب مخالفت بفرمایند.

رئیس - رأی گرفته میشود. آقایانیکه این خبر را تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. چند فقره پیشنهاد راجع بدستور رسیده.

(بشرح ذیل خوانده شد)

پیشنهاد آقای فهیمی و جمعی از آقایان

اعضاء کنندگان ذیل پیشنهاد میمائیم که راپورت کمیسیون قوانین مالیه راجع به اصلاح قانون مجزی املاک اربابی در درجه اول جزو دستور شود پیشنهاد آقای فیروز آبادی

بنده پیشنهاد میکنم که خبر کمیسیون نسبت به سد نیشابور جزو دستور امروز بعد از خط آهن بین سمره و عبادان شود.

پیشنهاد آقای رفیع

پیشنهاد میکنم اولاً رأی گرفته شود بشور نانی قانون سچل احوال و نانیاً امتیاز راه آهن سمره و عبادان و ثالثاً خبر کمیسیون فوائد عامه راجع به جنگل جزو دستور شود

پیشنهاد دیگر آقای فیروز آبادی

بنده پیشنهاد میکنم که خبر کمیسیون نسبت بلائحه خط آهن بین سمره و عبادان در درجه اول جزو دستور شود

پیشنهاد آقای عدل

پیشنهاد میکنم اصلاح قانون مجزی در درجه اول جزو دستور باشد

پیشنهاد آقای دشتی

بنده پیشنهاد میکنم لایحه راه آهن سمره و عبادان مطرح شود

رئیس - آقای فهیمی

فهیمی - بنده و جمعی از آقایان که پیشنهاد کرده ایم اصلاح قانون مجزی جزو دستور شود بواسطه زحمتی است که آقایان میدانند برای مردم فراهم شده و سال گذشته هم وعده داده بودند که این کار را اصلاح کنند مدتی هم هست که راپرتش از کمیسیون داده شده البته باید اول رأی بشور نانی لایحه سچل احوال که در جلسه گذشته تمام شده است گرفته شود بعد لایحه مجزی مطرح شود که مردم راحت شوند

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - بنده دو پیشنهاد کردم یکی نسبت بلائحه خط آهن که از کمیسیون آمده و شور اول و نانی آن هم تمام شده و يك رای بیشتر لازم ندارد معطلی هم ندارد که يك بیچاره که اسباب اینکار را فراهم کرده مشغول کار شود و دومی پیشنهادی است که راجع بسد نیشابور است که سازنده اش لوازم آزا تهیه کرده و اسباب زحمت و ضرر دوك هم نیست زیرا لازم است و مخالفی هم ندارد و همه راضی هستند از این جهت بنده این دو پیشنهاد را تقدیم کردم که راه آهن در درجه اول و سد نیشابور در درجه دوم باشد و استدعا میکنم آقایان هم موافقت فرمایند که مطرح شود.

وزیر داخله - تقاضای بنده این است که این مسئله رأی قانون سچل احوال را مقدم بدارند.

رئیس - بدیهی است مقدم خواهد بود.

معاون وزارت فوائد عامه - بنده هم تقاضا دارم بعد از لایحه سچل احوال آقایان موافقت بفرمایند که لایحه راجع باستخراج معدن ذغال سنک شمشک مطرح شود.

مدرس - ما مخالفیم

رئیس - آقای رفیع

حاج آقا رضارفعی - پیشنهادهایی که میشود باید دلیل و فلسفه اش بیان شود بنده پیشنهاد کردم اول رأی بشور نانی لایحه سچل احوال بگیریم و در مرتبه دوم لایحه راجع به راه آهن سمره که آن هم تمام شده است و يك رای بیشتر لازم ندارد مطرح شود بعد هم لایحه جنگل ها لایحه مجزی طرفدار زیاد در مجلس شورای ملی دارد و خواهد گذشت آقایان موافقت بفرمایند این لایحه جنگل ها مطرح بشود که رأی بدهیم می رود بکمیسیون چند روز در کمیسیون باید بماند و برای شور دوم می آید بمجلس. ما وقت نداریم فلسفه و دلیل که بیان شد آنوقت آقایان متقاعد میشوند آقایان بفرمایند حکماً باید قانون مجزی الان مطرح شود بنده میل ندارم حالا قانون مجزی مطرح شود چهل نفر دیگر هم از آقایان با بنده موافقت میکنند که لایحه مجزی مطرح نشود فلسفه و دلیل بیان می شود بالاخره مجلس

رأی میدهد و تمام میکنند هیئت دولت هم با ما موافقت میکنند که يك کار هائی را امروز بگذرانیم . شما هر وقت پیشنهاد بدهید البته مجلس موافقت خواهد کرد يك روز هم اجازه بدهید که ما بکارهای خودمان برسیم
رئیس - آقای دشتی

دشتی - بنده نمیدانم لایحه سبیل احوال يك رأی میخواهد آن رأی گرفته شود بعد در درجه دوم پیشنهاد بنده مقدم باشد و این لایحه راه آهن محمره مطرح شود و علتش هم این است که این بیچاره چندماه است معطل مانده و همه کارها را کرد ما هم موافقت را تصویب کرده ایم . مباحثه زیاد هم ندارد . استدعا میکنم این را مقدم بدارند چون در مدت ده بازده دقیقه تمام میشود بعد هم البته ما با نظر سایر آقایان موافقت میکنیم که لایحه میزبانی مطرح شود

رئیس - آقای کازرونی
کازرونی - بنده مخالف با این لایحه میزبانی مطرح شود . . . . .

بعضی از نمایندگان - صحیح است
جمعی از نمایندگان - (با همه) چرا ؟
کازرونی - حالا عرض میکنم بنده واقعا از احساسات سرشار آقایان تعجب میکنم آفرین ! خیلی باید تشکر کنم ! نه تنها من بلکه همه مردم باید از این حسن مساعدت تشکر کنند ! عرض میکنم مسئله میزبانی يك مسئله است که حقیقتا بابتی فوق العاده درش دقت نظر کرد با مملکت نمیشود بازی کرد . دبروز بود ما يك قانونی گذرانیم و هنوز دولت در موقع اجرا نیاورده و تقریباً صدی نود و نه از افراد مردم طرفدار این قانون هستند ولی چون تماس کرد با منافع يك عده از مردم همینطور ماند
(همه نمایندگان)

مدرس - چرا آرام نمیگیرید - کار مملکت را بکجا میخواهید بکشاید
(همه نمایندگان - صدای زنگ رئیس)
کازرونی - حضرت آقای رئیس بالله بنده از جار و

جنجال هراز میدان در میروم . نمیگذارند آقا بنده حرفم را بزنم . من باید نوحه جفتی بخوانم یا صد نفری ؟ نمیگذارند ! عرض میکنم ما باید بفهمیم وزیر اینجا حضور داشته باشد صورت قضایا را بگوید علت اینکه نتوانسته اند صدی سه و نیم را اجرا کنند چه چیز است ؟ بالاخره دولت است وزیر . البته است که اطلاع کافی باوضع مملکت دارند آقای وزیر مالیه این جا حضور ندارند من از کی پرسم ؟ از کسی که فقط يك مالکی دارد و نظرش با من است که این نافع بحال او است !؟ در هر صورت بنده ابدأ صلاح مملکت و صلاح مجلس را میدانم که الساعه قانون میزبانی جزو دستور شود
رئیس - رای گرفته میشود . . . . .

روحی - بنده پیشنهادی دادم
رئیس - پیشنهاد شما قانونیت ندارد مگر اینکه دو رأی بگیریم

(پیشنهاد آقای روحی بشرح ذیل خوانده شد)
پیشنهاد میکنم به پیشنهاد آقای رفیع مقدم بر سایر پیشنهادها رای گرفته شود
رئیس - آقای روحی

روحی - عرض کنم پیشنهاد بنده جامع تمام پیشنهادات است ممکن است این دو فقره که آقای رفیع پیشنهاد کرده اند تمام شود تلفن کنیم آقای وزیر مالیه هم بعد از آن نفس بیایند و قانون میزبانی را مطرح کنیم
رئیس - در هر صورت باید دو رأی گرفته شود اولی رای میکنیم که در باره پیشنهاد آقای رفیع مقدم رأی گرفته شود . آقایانی که این ترتیب را تصویب میکنند قیام فرمایند .
(اغلب بر خاستند)

رئیس - تصویب شد
(پیشنهاد آقای رفیع مجدداً خوانده شد)
مرآضی قلبیخان بیات - بنده تقاضای تجزیه میکنم
رئیس - تجزیه راجع بچه قسمت ؟
مرآضی قلبیخان بیان - چون سه فقره است بنده تقاضا

میکم یکی یکی رأی گرفته شود
رئیس - قسمت اولی که جزو دستور امروز هست رأی میکنیم بقسمت دوم مسئله راه آهن . آقایانی که قسمت دوم را تصویب میکنند قیام فرمایند
(اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد . رأی گرفته میشود بقسمت سوم آقایانی که موافقت قیام فرمایند
(عده قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد . رأی گرفته میشود بشور دوم قانون سبیل احوال آقایان موافقت قیام فرمایند
(اغلب بر خاستند)

رئیس - تصویب شد .
(خبر کمیسیون فوائد عامه راجع به پیشنهاد آقای رفیع بشرح ذیل خوانده شد)

کمیسیون در موقع تنفس ماده الحاقیه پیشنهاد آقای حاج آقا رضا رفیع را دائر به احداث پل متحرك مورد شور قرار داده و با ماده مذکوره موافقت نکرد
(اصلاح ماده الحاقیه پیشنهاد آقای شریعت زاده نیز بنحو ذیل قرائت شد)

هرگاه دولت اعطای اجازه ساختمان جسر متحرك را در دو ساحل محمره لازم بداند صاحب امتیاز در صورت تساوی شرایط مقدم خواهد بود

رفیع - اجازه میفرمائید
رئیس - بفرمائید

حاج آقا رضا رفیع - آنوقتی که بنده این پیشنهاد را کردم و با ایشان مذاکره کردم مقصود از ساختن جسر متحرك بود که از این طرف به آن طرف برای راه عبور و مرور مردم مثل جسر هائی که در بغداد و اسلامبول معمول است ساخته بشود ولی این جبری که ایشان میخواهند بسازند جبری است که با کرجی درست میکنند و اسباب هائی را که میخواهند حمل و نقل کنند از این طرف به آن طرف با آنها حرکت میدهند و این نوع جبری که اجازه میخواهند هر کس میتواند يك

چنین جبری درست کند و اسباب ها و مسافرن را از اینطرف باطرف حمل کند . این اجازه نمیخواهد بنا بر این بنده بکلی استرداد میکنم
رئیس - ماده چهارم مطرح است
(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده ۴ - عرض خط راهوای یعنی فاصله بین راهها نباید از يك متر و وزن هر باره از راهل اقل از سی پوند کمتر و خود راهل و سایر آلات و ادوات مربوطه به راهوای از جنس معیوب نهیسه و تدارك شده باشد و قوه محرکه راهوای باید لیکتریک یا بخار و باسوخت داخلی بوده و دروا گونها جای نشستن مسافرن با اندازه کافی نامین و حتی الامکان موجبات آسایش مسافرن متناسب با مقتضیات آب وهوای آن ناحیه فراهم و همچنین در نقاط انتهائی خط راهوای و در صورت لزوم در امتداد آن بفواصل معینه توقف گاههای محفوظ برای مسافرن ساخته شده و بطور کلی سرویس راهوای باید برای رفع حوائج عادی مسافرت و حمل مال التجاره کافی بوده و به نسبت از دیاد احتیاجات مزبور توسعه پیدا کند

رئیس - آقای روحی
روحی - موافقم

رئیس - آقای فیروز آبادی
فیروز آبادی - بنده موافقم
رئیس - مخالفتی ندارد ؟
جمعی از نمایندگان - خیر

رئیس - رای گرفته میشود ماده چهارم آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند
(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد . ماده الحاقیه پیشنهادی آقای آقا سید یعقوب
(بمضمون ذیل خوانده شد)

ماده الحاقیه ذیل را پیشنهاد میکنم :
وزارت فوائد عامه مکلف است پس از تصویب این

لا بجه باموافقت صاحب امتیاز ترتیب نرخ کرایه راه را داده هر پنج سال يك مرتبه در تعرفه مذکور حق تجدید نظر برای دولت هست صاحب امتیاز میتواند هر موقع که نرخ کرایه را کافی نداند از دیاد آنرا از دولت تقاضا نماید در اینصورت پس از تحقیقات لازمه و مراجعہ بدفتر محاسبات و مدارک تقاضای صاحب امتیاز نرخ مذکور را بمیزانی که مخارج مختلفه مؤسسه و منافع عادلہ صاحب امتیاز را نامین کند افزایش دهد.

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده توجه میدهم نماینده های محترم را بماده هشت این لایحه با ماده شش که راجع به تعیین قیمت بود و خود قانون قیمت را معین کرده بود در این جا صحبت شد و اظهار شد قیمت معین نشود و بعد در نظامنامه نوشته شود ولی ندارد که در نظامنامه هم معین شود وقتی رفتیم در کمیسیون صحبت کردیم نماینده وزارت خانه گفت که شما در این جا قیمت را معین نکرده اید اختیار تعیین قیمت را که ما نمیتوانیم بدهیم بدست صاحب امتیاز برای اینکه او منافع خودش را حفظ میکند مجلس هم که تعیین قیمت را به اختیار ما قرار نداده باید يك کاری کنیم که حقوق مردم حفظ شود.

روحی - حقوق صاحب امتیاز

آقا سید یعقوب - من میرزا علی کازرونی نیستم بنده صحبت میکنم شما بعد بفرمائید اینجا صاحب امتیاز آمده راه آهن احداث کند ما که معین نکردیم در قانون که از کسایکه مسافرت میکنند ما از محمولانی که حمل و نقل میکنند چه قدر باید قیمت بگیرد وزارتخانه هم که نمیتواند معین کند آنوقت اختیار بدست کی می افتد بدست صاحب امتیاز وقتی که اختیار بدست صاحب امتیاز افتاد او بفکر منافع خودش است ما که نماینده ملت هستیم نمیتوانیم بیائیم اختیار را بدست صاحب امتیاز بدهیم و حقوق عامه را دست او بدهیم يك صاحب امتیازی هم که آمده است خرج کرده است باید

در نظامنامه معین شود. به علاوه پنج سال خیلی زیاد است. ما بصاحب امتیاز اجازه میدهیم که نامدت پنجسال هر نرخ سنگینی که میخواهد به بندد آزاد باشد و این البته به نفع صاحب امتیاز و بضرر مردم است از این جهت بنده مخالفم فرضاً که میخواهید زخی در قانون قرار دهید سال بسال قرار دهید نه پنجسال. زیرا ممکن است در سال سوخت طوری ارزان باشد که برای صاحب امتیاز صرف کند قیمت را ارزان بکند و نکند همین طور ممکن است بر عکس یکسال گران باشد آنوقت نمی تواند بالا ببرد پس اگر این گونه شرایط و قیود را بنظر نظامنامه بگذارید بهتر است. و فرضاً اگر مجلس میخواهد در جزئیات هم دخالت کرده و نسبت باین موضوع چیزی بنویسد و نرخ معین کند اقلاً سال بسال قرار دهید و پنجسال را بنده زیاد میدانم و مخالفم.

آقا سید یعقوب - برای اینکه آقایان موافقت کنند بنده مدت را سه سال پیشنهاد میکنم با آقای معاون و اعضاء کمیسیون هم در این باب مذاکره کرده ایم. حالا وارد جواب فرمایشات آقای روحی نمیشوم. صاحب امتیاز يك غلطی کرده و آمده این پیشنهاد را کرده حالا بقدری اسباب زحمت برایش فراهم می کنید که پشیمان شود بهر حال بنده سه سال پیشنهاد میکنم

رئیس - رأی گرفته میشود بماده الحاقیه با این اصلاحی که اخیراً کردند (تبدیل پنجسال بسه سال) آقایان موافقین قیام فرمایند.

(جمعاً بر خاستند)

رئیس - تصویب شد. ماده الحاقیه دیگری رسیده قرائت میشود.

(ماده الحاقیه پیشنهادی آقای نامداد باین مضمون قرائت شد)

چنانچه صاحب امتیاز در مدتی که معین شده شروع به عمل می نماید خساراتی که از تشریفات این قانون بر بودجه مملکتی تحویل شده بر عهده صاحب امتیاز است.

رئیس - آقای نامداد

نامداد - اگر آقایان در نظر داشته باشند يك دائیاری آمد این جا و يك پیشنهاد انوبوس رانی بمجلس داد کمیسیون و دولت را مدتی معطل کرد و بعد تشریف بردند و کاری نکردند.

بنده از این مسئله نگره گرفته و در موضوع چاه آرزین خواستم این پیشنهاد را بکنم آقای افشار فرمودند منصرف شوم و حالا هم اصراری بقبول این پیشنهاد خودم ندارم همینقدر میخواهم تذکر بدهم و عرض کنم که از ثبات فوائد عامه ما که این جانشسته ایم همه از بودجه عمومی حقوق میگیریم و وظیفه داریم. وقت ما قیمت دارد يك کسی نیاید و بدخواه خودش يك امتیازی تقاضا کند و مدتی اسباب زحمت شود و وقت ما و دولت و کمیسیون را بگیرد. اول به کمیسیون امتیازات برود از اینجا به مجلس بیاید بکمیسیون برود و تمام این مراحل را طی کند و در اینجا مطرح شود و مدتی وقت صرف شود و تمام شود آنوقت نازه آقای صاحب امتیاز دلش نمیکند اقدام و عمل کند! از این جهت بنده این پیشنهاد را تقدیم کردم تا بلکه موجب شود که اول اشخاص فکر خودشان را بکنند و ببینند که آیا واقعاً میتوانند از عهده چیزی که تقاضا کرده و امتیاز می خواهند بر آیند یا نه؟ اگر از عهده بر می آیند که اقدام کنند و اگر از عهده بر نمی آیند این را يك عنوانی بر عنوان خودش اضافه نکنند مسئله خیر الحاح والعماره صاحب امتیاز فلان. امتیاز عنوان نمیشود. عرض کردم حالا بنده اصراری ندارم فقط خواستم این قضیه را تذکر بدهیم که از امتیازات بعد سابقه پیدا نکنند. دیگر بسته بنظر مخیر و آقایان محترم است.

مخیر - بنده اصولاً نظر آقای نامداد را تصدیق می کنم ولی این نظر در این مورد بخصوص تطبیق نمیشود زیرا صاحب امتیاز (آقای موقر) از چندی باین طرف خودش این لوازم این کار را فراهم تهیه کرده و لوازم تاسیس راه آهن را تهیه و وادار کرده اند و در واقع اگر این قانون

نگذرد بضرر ایشان خواهد بود زیرا تمام اسبابش حاضر است ولی این سابقه هم نه ایشان دادند خیلی خوب بود و باید مراعات شود. ولی در این مورد نظر باینکه جز تصویب قانون معطلی دیگری در کار نیست از این جهت بنده از آقای بامداد استدعا دارم پیشنهادشان را پس بگیرند و در مواقع دیگر که ضروری تر از این مورد باشد پیشنهاد بفرمایند.

بامداد - بنده خواستم تذکری بدهم. استرداد میکنم.

رئیس - ماده چهاردهم قرائت میشود (ترتیب آبی خوانده شد)

ماده ۱۴ - وزارتین مالیه و فواید عامه هر يك در حدود وظیفه خود مأمور اجرای این قانون هستند.

رئیس آقای آفاسید یعقوب

آفاسید یعقوب - موافقم

رئیس - آقای دشتی

دشتی - مخالفم

رئیس - بفرمائید

دشتی - بنده خواستم بدانم این قانون بوزارت مالیه چه تماس دارد که او را هم شرکت داده ایم.

مخبر - چون در یکی از مواد هست که در موقع تأسیس راه آهن اگر تماس پیدا کند با اراضی متعلق بدولت در این صورت تکلیفش چه خواهد بود تعیین تکلیف این مسئله چون با وزارت مالیه است از این جهت او را هم شرکت داده ایم.

جمعی از نمایندگان - مخالفی ندارد

رئیس - رأی میگیریم بماده چهاردهم. آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند.

(عده کثیری برخاستند)

رئیس - تصویب شد. مذاکرات راجع بکلیات است مخالفی دارد یا خیر!

فیروزآبادی - بنده مخالفم.

رئیس - بفرمائید.

پیشنهاد میبایم لایحه اصلاح ممیزی بعد از خانه لایحه راه آهن جزو دستور شود. (نمایندگان - صحیح است)

پیشنهاد آقای یاسائی

بنده پیشنهاد میکنم راپورت کمیسیون بودجه راجع باستخراج معادن ذغال شمشک و راجع به سی هزار تومان حق-وق متخصصین ذوب آهن بعد از لایحه راه آهن خط محتره مطرح شود

رئیس - آقای ملک مدنی

ملک مدنی - اصلاح قانون ممیزی بنظر بنده از جمله لوایحی است که در درجه اول اهمیت است برای اینکه وزارت مالیه ممیزین خودش را تعیین کرده وعده از آنها را بولایات فرستاده و مدتی است که همینطور معطل مانده اند و تقریباً موافقت نظر حاصل شده.

آقای کازرونی میفرمایند صد نود و نه مردم مخالف این قانون هستند بنده نمیدانم این صد نود و نه مردم کجا هستند ؟ اگر شما از طرف خودتان میفرمائید شما يك نفر هستید مجلس مظهر افکار مردم و ملت است و مردم اغلب دچار زحمتند و باتفاق با اصلاح این قانون موافقت شما يك فرمایشاتی میکنید که ابتدا روح مردم از آن اطلاع ندارد این قانون صد و سه و نیم اسباب زحمت مردم شده خود وزارت مالیه در حین عمل ممانع بر خورده و خودش با این اصلاح موافق است. و این اصلاح با موافقت نظر خود وزارت مالیه خبری از کمیسیون داده شده پس خوب است بگذارید این اصلاح بشود و رفع مزاحمت از مردم بعمل آید.

رئیس - آقای یاسائی

یاسائی - بنده با نظر آقای ملک مدنی مخالف نیستم و معتمد که قانون ممیزی باید اصلاح شود. ولی در این دو قسمت پیشنهادی بنده در واقع دو ماده است که از کمیسیون بودجه رسیده و این قدرها هم زیاد نیست و مختصر است. لهذا بنده از آقای ملک مدنی خواهش

میکم موافقت بفرمائید که این دو خبر اول تصویب شود بعد هم بنده موافقم قانون ممیزی مطرح شود رئیس - پیشنهادی هم از طرف آقای فیروز آبادی رسیده قرائت میشود.

(مضمون ذیل خوانده شد)

پیشنهاد میکنم لایحه سد نیشابور در درجه اول جزو دستور شود.

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - الحمد لله همه نظرها برای اصلاح و آبادی مملکت است. این لایحه خط آهن هم که گذشت بنظر بنده خیلی خوب بود. چون يك کسی که آمده ولوازم کار را تهیه کرده و حاضر شده که يك خدمتی بکنند باید زود تر تکلیفش معلوم شود. و چون نظر بر اصلاح امور است بنده پیشنهاد کردم که سد نیشابور مطرح شود و این سد بسته شود زیرا فواید کثیره بر آن مترتب است و البته همه آقایان هم با اینگونه امور موافقت و انشاء الله امید داریم نتایج مطلوبه هم حاصل شود. پس خوب است آقایان موافقت بفرمایند که این لایحه سد نیشابور هم مطرح و تصویب شود.

رئیس - آقای زوار

زوار - بنده با نظریه آقای ملک مدنی مخالف نیستم و البته قانون ممیزی باید بگذرد ولی آن پیشنهادیکه آقای رفیع کردند راجع به چنگل بنظر بنده باید مقدم باشد زیرا دو شور دارد و مدتها طول دارد. و شور اولش باید بگذرد ولی این لایحه ممیزی اینقدرها وقت نمیخواهد و تا آخر دوره تمام خواهد شد و چون تا آخر دوره مجلس تمام این لوایح باید بگذرد و چند جلسه هم بیشتر بآخر دوره نداریم از این جهت بنده معتمد که لایحه چنگل مطرح شود. و با آن نظریه آقای یاسائی هم کاملاً مخالفم که مجلس سه جلسه را بکارهای شخصی بگذرانند.

رئیس - رأی گرفته میشود به پیشنهاد آقای ملک مدنی

آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند.

(عده زیادی قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. مذاکرات راجع بکلیات قانون است. آقای روحی

روحی - بنده يك قسمت عرایض خودم را در اطراف اصلاح این قانون در يك جلسه عرض کرده ام. ولی تأسف میخورم از اینکه در این مجلس به تنها عرایض بنده بلکه عرایض هیچ خیر خواهی آرندارد. زیرا آقایان بلك النهای می خواهند يك قانونی را که بضرر عده زیادی از مردم است بگذارند. بنده توجهم در این عرایض جز بشخص وزیر مالیه که نماینده دولت است بکس دیگر نیست و از همکاران و رفقای خودم استدعا دارم موافقت کنند که این لایحه به ترتیب خوشی اصلاح شود و بگذارند اولاً اکل از قفا یعنی چه؟ يك مملکتی که چند سال است مشروطه است و شش مرحله از دوره تقنینیه او گذشته نازه مالیاتش مطابق عصر سیامک است. در این عصر مالیات بر آب و زمین معنی ندارد! در هیچ جا هم این روبه معمول نیست که مادام عمل میکنیم! در دنیا هر چیزی دارد رو باصلاح میروند و قضایا در دنیا لا ینقطع در تغییر و ترقی است ولی عوض اینکه ما این اصلاحات اساسی را در مملکت خودمان بکنیم همان روبه سابق را تعقیب میکنیم. و قانون ممیزی یا قوانین دیگری را که ابدأ به نفع مملکت نیست و امروزه بهیچ وجه نمی توان آنها را عملی کرد نازه بمجلس میاوریم و طرح می کنیم مالیات ارضی آن طوری که بنده اطلاع دارم عایداتش فقط سه میلیون بیشتر نیست و آنوقت در عوض دولت پنج کروار که دو میلیون و نیم باشد خرج آن میکنند و روی هم رفته شاید دولت يك میلیون بیشتر از مالیات ارضی استفاده نمیکنند و این مبلغ در مقابل خسارتی که مردم وارد میشود ضرر دارد برای دولت پنجاهزار خرج کردن و يك قران استفاده بردن البته ضرر است و بضرر و زیان مملکت و عموم است. بنده مکرر از آقای وزیر مالیه شنیدم که گفتند ما هم موافق هستیم با الغاء مالیات آب و زمین. قانون مالیات بر عایدات را آورده اند ممکن است الان مجلس

آرا مقدم ندارد و رأی بدهد این مالیات را الغا کنیم آقایان اگر حقیقه شما طرفدار این هستید که بد بخت مالیات ندهد! رعیت مالیات ندهد! سرمایه دار مالیات بدهد این همه اشرف الحاج والمعتمدین که از امنیت و معارف و سایر مؤسسات مملکتی استفاده میکنند باید مالیات بدهند. بیایند همین امروز این مالیات بر عایدات را مطرح کنیم بلافاصله رأی بدهیم دولت هم اجرا کند. (ره چنان رو که ره روان رفتند) دنیا به بینید چطور در مسئله مالیات رفتار کرده است ما هم همانطور بکنیم منتها بنده موافقم که در اینجا میشود مثل فرانسه مالیات بر عایدات را حتی از دواخانه و طبیب و همایخانه و رستوران بگیریم بنده نظر را بالا میگیرم اشخاصی که تا حدود ماهی دو بیست تومان عایدات دارند یعنی در سال دو هزار و چهار صد تومان معاف باشند این اصل که بکنفر پانصد هزار تومان پول داشته باشد و صدی دوازده و هجده هر قدر دلش میخواهد نفع بدهد و چیزی به مملکت برای حوائج عمومی ندهد اما اگر بیست هزار تومان ملک خرید فوری مالیات بدهد این اصل بدی است. ظلم است. در تمام دنیا این اصل مردود است جز در مملکت ما که مالیات آب و زمین را می بالا میبریم. خیلی خوب وقتی مالیات بر عایدات قرار دادید آب و زمین هم حاصلش را که مالک فروخت دفترش را باز کنید هر قدر استفاده کرده مالیات بدهد و آن رعیت بد بخت که چهار خروار گندم دارد باید لباس و قند و چای نابستان و زمستان تهیه کند. معاف باشد. این رسم عادلانه نیست. این را کنار بگذارید. موافقت کنید. بنده الان بلك پیشنهادی میکنم که این لایحه از دستور خارج شود و قانون مالیات بر عایدات با قید دو فوریت مطرح شود آقای وزیر مالیه هم موافقت دارند و این را یکی از مفاخر دوره ششم قرار بدهید و این مالیات کمر شکن که با نام مالیات آب و زمین بر رعیت نحمیل است از میان بردارید. این عرایض بنده بود و تصور میکنم که در عرایض خودم محق هستم و چیزی

بر خلاف مصلحت مملکت و بر ضرر مملکت عرض نکرده ام. اما اصلاح این قانون که آقایان میخواهند مطرح کنند بنده عرض کردم صد سه و نیم را هر نوع زیر و روش کنید بنفع آذربایجان است و مازندران و همدان و عراق یعنی بنفع شمال و غرب و بضرر جنوب...

عدل - اینطور نیست

(همه نمایندگان)

روحی - من از تبریز خبر دارم شما اطلاع از کرمان و بنادر جنوب ندارید. در جنوب مالک هم چیزها تحمل میشود ملاحظه بفرمائید آقا در آذربایجان با در عراق با جای دیگر چهار فرسخ خاک دارند ده سنگ پانزده سنگ آب دارند مالک بزدی با کرمانی از چهارده فرسخ شانزده فرسخ از صدو بیست ذرع چاه ناصدو هشتاد ذرع باید آب بیرون بیارند آنوقت هم مالک شش دانگ نیست برای اینکه هر قبایلی دو بیست هزار تومان صد و پنجاه هزار تومان خرج دارو. همه يك شعبه و نیم شعبه است. کلور را باید خود مالک بدهد بذرا باید خود مالک بدهد کود را باید خود مالک بدهد آنوقت این مالیات کمر شکن را هم بدهد. شما که طرفدار این مالیات هستید توی خانه نان می نشینید و دو قسمت با يك قسمت مال شماست مفت و مجاني میفروشید و يك قران هم مالیات میدهید صد دینار نمیدهید ولی خورده مالک جنوب در اثر اصلاح این قانون از بین میروند و بنده اینجا صراحتاً عرض میکنم آقایان بی اطلاعید. تحقیق کنید بنده در شور اول که این قانون مطرح بود التماس کردم استدعا کردم از کمیسیون دو نفر از وکلای جنوب را بخوانند چرا بمن اطلاع ندادید؟ چرا من را نحواستید در کمیسیون بیایم اظهارات خودم را با برهان بکنم که شاید این مالیاتی که مالعهد کیومرث است بطوری اصلاح کنند که بضرر جنوب نباشد.

خطابی - حاج میرزا مرآتی در کمیسیون بود.

روحی - نه آقای بخیر به بنده اطلاع دادند نه کس دیگر. این طرز طرز عدالت نیست این بضرر يك هشت بد بخت کرمانی، بزدی، شیرازی و اصفهانی است آقایان

از این نفع خودشان بگذرند نفع جامعه را در نظر بگیرند... زعیب - دلیل بگو آقا فقیر و بیچاره که دلیل نیست.

فهیجی مخبر - بعضی از فرمایشات آقایان حقیقه بقدری اغراق آمیز است که انسان متعجب میشود. آقای کازرونی فرمودند سدی ۹۹ در مملکت با اصلاح قانونی ممیزی مخالفند گویا نود و نه فقط خودشان را تصور کردند و باقی جامعه را...

کازرونی - بعد جوابتان را عرض میکنم. در روز هم خالصه انتقالی گذشت.

مخبر - میفرمایند با این قانون همه مخالفند بعد خودشان میفرمایند برای نصف مملکت صرفه دارد تغییر قانون. آقای روحی فرمودند مالیات ارضی در همه جا موقوف شده این همه جا کجا است؟ يك جای آرا شرح بدهید آقای روحی. آن يك مملکت کوچک؟ آن يك قریه که مالیات ارضی را موقوف کرده کجا است؟ مالیات ارضی را موقوف کرده کجا است؟ مالیات ارضی در همه جا بر قرار است مالیات بر عایدات را اگر نازه بر قرار کرده اند علاوه بر مالیاتهای ارضی و مستقیم است. مالیات مستقیم را میگیرند يك مالیات اضافه هم میگیرند بعنوان مالیات بر عایدات نه اینکه آن مالیاتها را موقوف کرده باشند! اینکه میفرمایند عواید مالیات ارضی سه میلیون است و دو میلیون و نیم خرج میکنند چرا؟ مگر انسان مجبور است يك اغراق بی موضوعی را بگوید برای پیش بردن حرفش عایدات مالیات ارضی اقل از سال پنج میلیون است شاید گاهی هم بیشتر بشود مخارجی که دولت برای این کار میکند کمتر از يك میلیون است! بودجه مالیه اگر سه میلیون است مربوط باین نیست يك میلیون بکمرک میبرد يك میلیون مخارج دیگر اگر خوب حساب کنید آنچه برای اخذ مالیات ارضی گرفته میشود خیلی کمتر از يك میلیون است در مقابل پنج شش میلیون عایدات و دیگر اینکه

فرمودند آقای وزیر مالیه مخالف بودند آقای وزیر مالیه کی مخالف بودند خودشان اینجا حاضرند آقای وزیر مالیه گفتند با مالیات بر عایدات موافقم باید هم بشود ولی آقای وزیر مالیه خودشان نمیدانند که چقدر اجرای قانون مالیات بر عایدات اشکال خواهد داشت هیچوقت آقای وزیر مالیه نخواهند گفت که شما مالیات بر عایدات را بک شوری و با فوریت رای بدهید و الان من میروم اجرا میکنم چندین جلسه با حضور خودشان در کمیسیون صحبت کردیم که طرز اجرای این مالیات بر عایدات چه خواهد بود؟ چه مقدماتی دارد برای رسیدگی بدفاز همان تجاری که میگویند مالیات نمیدهند یا بدید از چه راه ممکن است مالیات بر عایدات همچو کار سهلی نیست بنده هم موافقم یکی از منابع عایدات همین مالیات ارضی است باید رفت و تشخیص داد که در فلان ملک مالک چقدر میبرد و مالیات را از او گرفت یکی هم تجارت است یکی هم چیزهای دیگر باید منابع عایدی را بطور صحیح تشخیص داد و مالیات گرفت به علاوه میفرمایند مالیات را رعیت بیچاره میدهد خیر رعیت مالیات نمیدهد در این قانون ملاحظه بفرمائید حق رعیت و حق کار و آب تمام این مخارج موضوع شده است و مالیات بر عایدات خالص مالک وضع شده است پس چرا اینقدر برای رعیت دلسوزی میکنید رعیت را البته همه طرفدار هستند و ندم این اصلاحاتی که میشود برای این است که رعیت از بین نرود بعضی میگفتند مالیات صد سه و نیم را که برداریم مالکین مدعی میشوند که بعد از برداشتن مالیات باید محصول را تقسیم کنیم یعنی بک قسمت مالیات سهم مالک تخمیل میشود و بک قسمت سهم رعیت ما هم برای اینکه این مسئله تولید بک انقلابانی میکرد میخواستیم از سهم مالک گرفته شود این مالیات در همه جا معمول است نهایت در ساقی مذاکره شد که نسبت بجنوب شاید قدری رعایت نشده باشد اصلاً این تعقیب کلمه شمال و جنوب خوب نیست بنده عرض میکنم وقتی در خانه همسایه

دارد آتش میسوزد و بنده سرما میخورم اگر کسی بخواند آتش را خاموش کند باید بگویم آتش را خاموش نکنید من از آن آتش دارم گرم میشوم قسمت شمال و غرب دارد از این آتش میسوزد فرضاً در بک قسمتهای دیگر مملکت بک قدری کمتر استفاده میکنند باید گفت ما استفاده فعلیهان را از دست نمیدهیم ولو رفقای دیگرمان بسوزند؟ آقای روحی بخودشان عرض میکنم بقدری که بنده اطلاع دارم از صفحات جنوب اغلب آقایان ندارند در کمیسیون مالیه هم ما از آقایان دعوت کردیم بعضی آمدند بعضی نیامدند اگر آقا نیامد ماند دیگران بوده اند و اطلاعاتشان همان بوده که داده اند بالاخره اشخاصی که از املاکشان فایده میبرند و عایدی دارند باید از عایدات خود مالیات بدهند لکن برای اینکه بر سرمایه و کار هم چیزی تحمیل نشده باشد البته مخارج این کار را باید بیک تناسبی موضوع کرد بر مابقی هر چه عایدات خالص است مالیات وضع کرد در املاک آب و زمین بالاخره سرمایه است که باید مالیات بدهد در قانون هم ملاحظه فرمودید سرمایه کسر شده است از بابت سهم رعیت کسر شده است از بابت بذر کسر شده است از بابت قیمت آب و سهم کار و غیره کسر شده بعد از آنها اگر چیزی برای مالک بماند البته باید بک عشر بدولت بدهد اگر میفرمائید هیچ نباید بدهد و بکلی موقوف شود آن بک مسئله است آنها تا بک محل دیگری را مطمئناً جای آن بر قرار نکنیم موقوف کردن این مالیات صلاح مملکت ما نیست آنها این لایحه است که مطرح شده و اینهمه اغراقانی که آقایان میفرمایند قانون را از روی احساسات و بک عواطف مخصوصی نباید منع کرد باید صلاح جامعه را در نظر گرفت و قانون وضع کرد

رئیس - عده برای مذاکره کافی نیست اجازه بفرمائید چند دقیقه نفس شود

(در اینموقع جلسه برای آنفیس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - بنده با اصل این مالیات کلیه مخالفم بجهت اینکه ممکن است در مملکت ما وجوهی دریافت شود و عاید خزانه دولت شود و هیچوقت مالیات نگردد مطلب بدست آوردن پول است از راه کارخانجات و استخراج معادن بحمد الله معادن در مملکت ما هست امیدواریم بک وقت آدمهایی پیدا کنیم که استخراج و استفاده کنند افسوس که ما عادت کرده ایم از مالیات گرفتن از مردم بی چیز فلانقدر گندم پنجهزار درمیاورد دو قرانش را بگیریم فلان ضعیفه بک کوسفند دارد فلان قدر باید بدولت بدهد و از طرف دیگر گرفتن مالیات بر عایدات در این مملکت بک مشکلاتی تولید خواهد کرد و بدترین ترتیبات است . . . . .

بعضی از نمایندگان مالیات بر عایدات که مطرح نیست فیروز آبادی - در کلیات است بنده این مالیات را صحیح نمیدانم و عقیده خودم را عرض میکنم که نباید این مذاکرات بشود و عقایدمان را باید ببریم بیول پیدا کردن از راههای مشروع از این معادنی که خدا داده از آوردن کار خانجات در این مملکت و الا مردم دیگر پول ندارند که ما از عایدات آنها پول بگیریم این بر ضرر مملکت است و نتیجه نخواهیم برد و این مالیات ارضی را هم بنده بر خلاف میدانم چیزی که هست امروز ما نمیتوانیم از منابع عایداتمان از کارخانجاتمان استفاده کنیم و بر حسب ضرورت بک مالیاتی گرفته میشود مثلاً از عایدات فلان باغ که فلاقدر گرفته میشود به بینید در تعیین عایدات این باغ تولید چه اشکالاتی میشود در گرفتن هر قسم مالیات هزار قسم اشکالات تولید میشود که ما از عهده آنها بر نمی آئیم بنده عقیده ام این است که طرز گرفتن مالیات را در وقتی که گرفتن مالیات مطرح است باید گفت که مثلاً از صیفی فلاقدر گرفته شود صیفی که از اول کاشتنش تا برداشتنش دو ماه طول میکشد کدام عایدات را دارد که معین میکنید صد ده بگیرند اینها چیزهایی است که امکان پذیر نیست از صیفی کاری اداره

چطور میتواند برود معین کند که عایداتش چیست و مالیات بگیرد

بعضی از نمایندگان - خارج از موضوع است فیروز آبادی - مقصود عرضم این است که این طرز گرفتن مالیات اسباب زحمت است (همهمه نمایندگان)

دکتر سنگ - چه چیز است این لایحه؟ فیروز آبادی - تو نمیدانی چه چیز است؟ این صدی ده صدی پانزده که از مردم میخواهند بگیرند زیاد است

رئیس - آقای دهستانی عرضی ندارم رئیس آقای روحی عرضی ندارم رئیس - آقای مالک مدنی

مالک مدنی - آقای فیروز آبادی بک کلیاتی فرمودند که بک قسمتش مربوط باین لایحه نبود و راجع بخود لایحه چیزی نفرمودند تا بنده جواب عرض کنم و تصور میکنم این لایحه با آن منظوری که آقا همیشه در مجلس اظهار میفرمایند تهیه شده برای اینکه اگر باید رعایت زارع و مالک بشود این قانون تمیزی را باید اصلاح کرد و اگر حقیقتاً نباید اصلاح حال آنها بشود و مالیات سنگین و طاقت فرسایی که در برابر آن جزو جمع سابق است بدهند آن مطلب دیگری است این مسئله مدنی است که در کمیسیون مورد بحث و مطالعه بود و با حضور آقای وزیر مالیه و نماینده دولت بالاخره بایک وقت و مطالعه زیادی تهیه شده این لایحه برای جنوب هم تصور می کنم نفع داشته باشد آقای روحی فرمایشاتی فرمودند ولی چون بنده اساساً اهل معارضه نیستم نمیخواهم داخل جواب اظهارات ایشان شوم فرمودند باید مالیات بر عایدات وضع شود و بک طبقه از اهل این مملکت هستند که مالیات نمی دهند این بک مبحث دیگری است که باید نشست و صحبت کرد فعلاً موضوع بحث اصلاح قانون تمیزی است این لایحه

با توافق نظر دولت و همه نمایندگان جنوب تهیه شده
آقای حاج میرزا مرتضی و آقای امین التجار از وکلاء
جنوب هستند و در کمیسیون بوده اند و میدانند که
رعایت آن نقاط شده و برای تمام مملکت بوده است
جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است
رئیس - پیشنهاد آقای اعتبار
(شرح ذیل خوانده شد)

پیشنهاد میکنم جلسه ختم شود
رئیس - مخالفی ندارد
فهیمی - چرا بنده
رئیس - عده کافی نیست
اعتبار - برای ختم کافی است
رئیس - اینطور معلوم میشود
(مجلس بیست دقیقه قبل از ظهر ختم شد)

قانون

اجازه اعطای امتیاز انحصاری ساختن و بکار انداختن خط تراموای بین محرمه و عبادان به آقای میرزا حسینخان موقر

مصوب ۲۱ تیر ماه ۱۳۰۷ شمسی

ماده اول - مجلس شورای بدولت اجازه میدهد که امتیاز انحصاری ساختن و بکار انداختن خط تراموای بین محرمه و عبادان را از تاریخ تصویب این قانون الی مدت سی سال مطابق شرایط و مواد ذیل با آقای میرزا حسینخان موقر تبعه مسلم ابران که در مواد آتی به نام صاحب امتیاز مذکور میشود واگذار نماید
ماده ۲ - صاحب امتیاز باید نقشه خط راه و طرز ساختمان آنرا مطابق اصول فنی در ظرف ششماه از تاریخ تصویب امتیاز منضمماً بتوضیحات و اطلاعات کافی مربوط بایستکاهها و نقاط انتهائی و کارخانه برق را (در صورتیکه قوه محرکه برقی اختیار شده باشد) بوزارت فواید عامه تقدیم و وزارتخانه مشار الیه مکلف است پس از وصول نقشه مذکوره در ظرف مدت یکماه موافقت و یا عدم موافقت خود را کتباً اظهار دارد در صورتیکه در ظرف مدت مذکوره جوابی از طرف وزارت فواید عامه بصاحب امتیاز داده نشود صاحب امتیاز مطابق نقشه که داده میتواند شروع با اجرای عمل نماید

ماده ۳ - از تاریخ تعیین تکلیف نقشه و طرز ساختمان را مطابق مداول ماده ۲ منتهی در طرف دو سال ساختن و بکار انداختن راه باید خاتمه پذیرفته باشد چنانچه صاحب امتیاز بدون اینکه مانع فورس ماژری پیش آمده باشد هر يك از تعهدات مقرر در مواد ۲ و ۳ را انجام نداده باشد این امتیاز لغو و از درجه اعتبار ساقط خواهد بود

ماده ۴ - عرض خط تراموای یعنی فاصله مابین رابلهای نباید از يك گر و وزن هرگز از رابل افلاز چهارده سنك کمتر و خود رابل و سایر آلات و ادوات مربوطه به تراموای از جنس معیوب تهیه و تدارك شده باشد و قوه محرکه تراموای باید الکتریک یا بخار و با سوخت داخلی بوده و در واگونها جای نشستن مسافرن متناسب با مقتضیات آب و هوای آن ناحیه فراهم و همچنین در نقاط انتهائی خط تراموای و در صورت لزوم امتداد آن بفواصل معینه توقفگاههای محفوظ برای مسافرن ساخته شده و بطور کلی سرویس تراموای باید برای رفع حوائج عادی مسافرت و حمل و نقل مال التجاره کافی بوده و به نسبت ازدیاد احتیاجات مزبوره توسعه پیدا کند

ماده ۵ - صاحب امتیاز میتواند از اراضی خالصه که در خط سیر تراموای واقع شده باشد برای عبور خط مزبور و ساختن توقفگاهها و ساختمانهای لازمه دیگر بمقداریکه بحسب تشخیص وزارت فواید عامه احتیاجات

فنی و اداری آنرا تأمین نماید در طول مدت امتیاز مجاناً و بدون تأدیبه قیمت استفاده نماید و چنانچه اراضی خالصه واقع در خط سیر تراموای دائر باشد صاحب امتیاز بابتی بقیمت عادلۀ که مشابه با قیمت اراضی آن حدود باشد از دولت خریداری و با برای تمام مدت امتیاز اجاره کند و بعلاوه صاحب امتیاز میتواند هر مقدار اراضی متعلقه باشخاص را که برای رفع احتیاجات خود ضرور داند با جلب رضایت مالکین و بد شرایط مرضی الطرفین خریداری نموده و با برای تمام مدت امتیاز اجاره نماید در صورت حدوث اختلاف در قیمت بین مالکین و صاحب امتیاز موضوع اختلاف با تصدیق اهل خبره با رعایت خصوصیات محلی صورت انجام خواهد یافت و دولت مراقبت خواهد کرد که اجحافی واقع نشود

ماده ۶ - این امتیاز بهیچ نحو از انحاء بانواع و مؤسسات خارجی انتقال داده نخواهد شد ولی صاحب امتیاز مجاز است بر طبق قوانین مملکتی شرکت سهامی با رعایت شرایط ذیل تشکیل داده و بمیزان سرمایه لازمه اسهام منتشر سازد

(الف) بیش از میزان صدی سی و سه ۳۳ / سهام منتشره بانواع خارجه فروخته نشده و در روی بقیه (۶۷ در صد) که قابل فروش بانواع داخله است باید قید شود که در صورت انتقال و فروش بانواع خارجه از درجه اعتبار ساقط است

(ب) - مرکز شرکت مزبور در خاک ابران واقع است و از هر جهت تابع قوانین ابران خواهد بود
ماده ۷ - مؤسسات صاحب امتیاز در ظرف پنج سال اول و پس از اتمام راه که در ماده ۳ معین شده است از تأدیبه هرگونه عوارض و مالیات معاف و پس از انقضای مدت مزبوره مؤسسات مذکوره از جهت تأدیبه مالیات و عوارض مشمول قوانین عمومی مملکتی خواهد بود

ماده ۸ - صاحب امتیاز باید برای محاسبات خود دارای دفاتر قانونی منظمی باشد که در صورت احتیاج مأمورین دولتی بتوانند بانها مراجعه نموده و تفتیشات مقتضیه را بسهولت انجام بدهند

ماده ۹ - صاحب امتیاز میتواند لوازم تراموای را بدون تأدیبه حقوق گمرکی و مالیات راه و هرگونه عوارض دیگری وارد نماید ولی برای استفاده از این معافیت باید صورت لوازم مذکوره را قبلاً بوزارت فواید عامه تقدیم دارد تا بر طبق آن دستور بهمه اداره گمرکات صادر گردد

ماده ۱۰ - این امتیاز مانع اقدامات دولت برای کارهای راه آهن و سد سازی و نظامی نخواهد بود و پس از انقضای مدت آن دولت مخیر خواهد بود مؤسسات صاحب امتیاز را بقیمت عادلۀ بانصديق اهل خبره خریداری نموده و با این که صاحب امتیاز را مجاز بدارد که از مؤسسات خود آزادانه و بدون قید انحصار استفاده نماید در صورت اختیارات شق ثانی هر موقعی که دولت بخواهد موضوع مذکوره را مجدداً بامتیاز انحصاری واگذار نماید چنانچه سرویس تراموای آزاد صاحب امتیاز در آن موقع دائر باشد مشار الیه بانسای شرایط نسبت بدیگران در اخذ حق امتیاز مقدم خواهد بود

ماده ۱۱ - هرگاه صاحب امتیاز بخواهد از اتباع خارجه مهندسین استخدام نماید باید قبلاً نظریات وزارت فواید عامه را در قسمت تابعیت آنها جلب و بموجب ماده سریحی بقید فسخ کنترات و تعقیبات قانونی آنها را ملزم نماید که بهیچ وجه در امور سیاسی و مذهبی مداخله ننموده و از قوانین و مقررات مملکتی تخلف ننمایند

ماده ۱۲ - هرگونه اختلاف حاصله راجعه بمواد این امتیاز بین دولت و صاحب امتیاز مطابق قانون حکمیت حل و تصفیه خواهد شد

ماده ۱۳ - وزارت فواید عامه مکلف است پس از تصویب این لایحه با موافقت صاحب امتیاز ترتیب نرخ کرایه راه را داده هر سه سال یک مرتبه در تعرفه مذکوره حق تجدید نظر برای دولت هست صاحب امتیاز میتواند هر موقعی که نرخ کرایه را کافی نداند از دیاد آن را از دولت تقاضا نماید در این صورت پس از تحقیقات لازمه و مراجعه بدفتر محاسبات و مدارک تقاضای صاحب امتیاز نرخ مذکور بمیزانی که مخارج مختلفه مؤسسه و منافع عادلانه صاحب امتیاز را تامین کند افزایش دهد

ماده ۱۴ - وزارتین مالیه و فواید عامه هر یک در حدود وظیفه خود مأمور اجرای این قانون هستند

این قانون که مشتمل بر چهارده ماده است در جلسه سی و یکم تیر ماه یکهزار و سیصد و هفت شمسی بتصویب مجلس شورای ملی رسید

رئیس مجلس شورای ملی - حسین پیرنیا